

Brussel, 20 juli 2015
(OR. en)

10897/15

COHOM 81
CFSP/PESC 399
COSCE 5
FREMP 160
INF 132
JAI 562
RELEX 604
DEVGEN 132
CONUN 142

RESULTAAT BESPREKINGEN

van: het secretariaat-generaal van de Raad

d.d.: 20 juli 2015

nr. vorig doc.: 10875/15 COHOM 80 CFSP/PESC 395 COSCE 4 FREMP 158 INF 131
JAI 558 RELEX 597 DEVGEN 131 CONUN 141

Betreft: Conclusies van de Raad over het actieplan inzake mensenrechten en
democratie (2015 - 2019)

Voor de delegaties gaan hierbij de conclusies van de Raad over het actieplan inzake mensenrechten en democratie (2015-2019), die op 20 juli 2015 door de Raad zijn goedgekeurd.

**CONCLUSIES VAN DE RAAD OVER HET ACTIEPLAN INZAKE MENSENRECHTEN
EN DEMOCRATIE (2015-2019)**

Raad Buitenlandse Zaken, 20 juli 2015

1. Verheugd over de gezamenlijke mededeling "*De mensenrechten in de EU centraal blijven stellen*", gepresenteerd door de hoge vertegenwoordiger van de Europese Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid en de Europese Commissie, stelt de Raad een nieuw actieplan inzake mensenrechten en democratie voor de periode 2015-2019 vast. Met dit actieplan bewijst de Raad andermaal dat de Europese Unie toegewijd is aan de bevordering en bescherming van de mensenrechten en de wereldwijde ondersteuning van de democratie.

2. Op basis van het strategisch kader voor mensenrechten en democratie en het actieplan 2012-2014, heeft de Europese Unie aanzienlijke vooruitgang geboekt bij het vergroten van het effect en de samenhang van haar acties inzake mensenrechten en democratie. De EU is voortgegaan met het opstellen van richtsnoeren over essentiële mensenrechtenkwesties, het vergroten van de doeltreffendheid van de bilaterale werkzaamheden inzake mensenrechten en democratie, het met succes propageren van multilaterale maatregelen, en het verbeteren van de integratie van de mensenrechten in het externe optreden van de EU. De Raad is ook ingenomen met het belangrijke werk van de speciale vertegenwoordiger van de EU voor de mensenrechten, Stavros Lambrinidis, die in grote mate bijdraagt aan de doeltreffendheid, samenhang en zichtbaarheid van het mensenrechtenbeleid van de EU, en spreekt zijn volledige politieke steun uit voor zijn werk.

3. De gecompliceerde crises en het op grote schaal schenden en misbruiken van mensenrechten en fundamentele vrijheden van vandaag de dag eisen zelfs nog meer vastberadenheid van de EU. Dit actieplan zou de EU in staat moeten stellen om deze uitdagingen aan te gaan door middel van meer gerichte maatregelen, een systematisch en gecoördineerd gebruik van de instrumenten die haar ter beschikking staan, en door een grotere impact van haar beleid en instrumenten op het terrein. De EU zal in het bijzonder nadruk leggen op de eigen verantwoordelijkheid van en samenwerking met lokale instellingen en mechanismen, waaronder nationale mensenrechteninstellingen en het maatschappelijk middenveld. De EU bevordert de beginselen van non-discriminatie, gendergelijkheid en empowerment van vrouwen. De EU streeft ook naar een algehele aanpak inzake mensenrechten om conflicten en crisissituaties te voorkomen en op te lossen, en zal de mensenrechten verder integreren in het externe EU-beleid, met het oog op een betere samenhang van het beleid, met name op het gebied van migratie, handel en investeringen, ontwikkelingssamenwerking en bestrijding van terrorisme.

4. De EU blijft zich inzetten voor de uitvoering van de gehele mensenrechten- en democratie-agenda, zoals weergegeven in het strategisch kader voor mensenrechten en democratie van 2012, dat nog steeds de leidraad vormt voor de maatregelen van de Unie, en in de richtsnoeren inzake mensenrechten van de EU, de Raadsconclusies en de strategiedocumenten. De EU zal de universaliteit en de ondeelbaarheid van alle mensenrechten blijven bevorderen en verdedigen in partnerschap met landen in alle regio's, in nauwe samenwerking met internationale en regionale organisaties, en met het maatschappelijk middenveld. De EU zal zich nog meer inspannen voor een veilige, stimulerende omgeving waarin het maatschappelijk middenveld en de onafhankelijke media kunnen gedijen. De EU onderstreept de cruciale bijdrage die actoren uit het maatschappelijke middenveld en mensenrechtenactivisten leveren aan vrede en veiligheid, stabiliteit en welvaart.

5. De Raad wijst op de belangrijke rol van de hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter en de Europese Commissie bij het bevorderen van een consistente en coherente uitvoering van het mensenrechtenbeleid van de EU. Het actieplan zal ten uitvoer worden gelegd met nauwe betrokkenheid van het Europees Parlement en regelmatig overleg met belanghebbenden, in het bijzonder met maatschappelijke organisaties. De EU streeft ernaar de publieke diplomatie en voorlichting omtrent haar mensenrechtenbeleid te verbeteren. In 2017 zal een tussentijdse evaluatie van het actieplan worden uitgevoerd, die zal samenvallen met de tussentijdse evaluatie van de externe financiële instrumenten, om te zorgen voor meer coherentie. De Raad verzoekt alle partners om bij te dragen aan het welslagen van dit actieplan en de mensenrechten en de democratie in de wereld te bevorderen.

Bijlage: Actieplan

EU-ACTIEPLAN INZAKE MENSENRECHTEN EN DEMOCRATIE

Dit actieplan heeft tot doel voort te gaan met de uitvoering van het strategische kader voor mensenrechten en democratie van de EU, met voldoende ingebouwde flexibiliteit om indien nodig op nieuwe problemen te reageren. Het actieplan bouwt voort op het bestaande corpus van EU-beleid inzake steun aan de mensenrechten en de democratie in het externe optreden¹, met name EU-richtsnoeren, instrumenten en andere overeengekomen standpunten, en de diverse externe financieringsinstrumenten, meer bepaald het Europees instrument voor de democratie en de mensenrechten. Dit actieplan heeft betrekking op aspecten inzake mensenrechten in het externe optreden van de EU.

Om een doeltreffende uitvoering van het actieplan te garanderen is het van belang dat de Europese instellingen **samenwerken**, met eerbiediging van hun onderscheiden institutionele rol en bevoegdheden, en dat waar passend het actieplan door de lidstaten ten uitvoer wordt gelegd. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de opgesomde acties berust bij de hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter met medewerking van de Europese Dienst voor extern optreden (EDED), bij de Commissie, bij de Raad en bij de lidstaten, binnen hun respectieve bevoegdheden als vastgelegd in het Verdrag betreffende de Europese Unie². De speciale vertegenwoordiger van de EU voor de mensenrechten draagt bij aan de tenuitvoerlegging van het actieplan overeenkomstig zijn mandaat. Het actieplan bestrijkt de periode tot en met 31 december 2019 en de tenuitvoerlegging ervan zal worden getoetst in 2017.

¹ Onverminderd speciale regelingen voor kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten in het kader van het uitbreidingsbeleid van de EU.

² De besluiten tot specifieke stappen ter uitvoering van dit actieplan zullen worden genomen overeenkomstig de Verdragen. Het actieplan laat de bevoegdheidsverdeling tussen de EU en de lidstaten onverlet, en zal worden geïnterpreteerd overeenkomstig verklaring 13 bij de Verdragen.

Ontwerptabel van het nieuwe actieplan inzake mensenrechten en democratie (2015-2019)

Doelstelling	Actie	Wanneer?	Wie?
I. DE INBRENG VAN LOKALE ACTOREN VERGROTEN			
<i>a) Omvattende steun verlenen aan overheidsinstellingen</i>			
1. Ondersteuning van de capaciteit van de nationale mensenrechteninstellingen	a. Erkenning van en steun voor de cruciale rol van de nationale mensenrechteninstellingen als onafhankelijke instellingen, en bevestiging van de toezegging van de EU om met name de instellingen die de beginselen van Parijs naleven, te ondersteunen en met hen samen te werken; werken aan een grotere betrokkenheid van nationale mensenrechteninstellingen bij overlegprocessen op landniveau, meer bepaald inzake mensenrechtendialogen en hervormingen in derde landen.	Lopend	Commissiediensten (COM), EDEO, lidstaten (LS)
	b. Versterking, in de context van het internationale coördinatiecomité van de nationale mensenrechteninstellingen, van de capaciteit van de instellingen met een "A"-status, instellingen met een "B"-status helpen de "A"-status te bereiken, en samenwerking met hun regionale en internationale netwerken; de werkzaamheden in dit verband moeten worden verwerkt in de volgende programmeringsperiode op middellange termijn van de externe financieringsinstrumenten van de EU.	Tegen 2017	COM, EDEO, LS
	c. Het vergemakkelijken van de samenwerking tussen nationale mensenrechteninstellingen in de lidstaten van de EU en nationale mensenrechteninstellingen in de partnerlanden.	Lopend	LS, COM

2. Ondersteuning van de integriteit van het verkiezingsproces en de versterking van de kiescommissies	a. Versterking van de rol en de capaciteit van kiescommissies om op onafhankelijke en doeltreffende wijze geloofwaardige, inclusieve en transparante verkiezingen te organiseren, meer bepaald via een intensieve dialoog en een steunstrategie op de lange termijn die de integriteit van het verkiezingsproces moet bevorderen, en versterking van het vertrouwen van de bevolking in dit alles.	Lopend	COM, EDEO, LS
	b. Aanmoediging van een participatieve en inclusieve dialoog tussen kiescommissies en de belangrijkste belanghebbenden gedurende de gehele democratische cyclus, met het oog op het vergroten van de participatie van politieke partijen en maatschappelijke organisaties, onder meer door toegang tot informatie en observatie van alle fasen van het verkiezingsproces; verbeteren van de opleiding van binnenlandse verkiezingswaarnemers.	Lopend	EDEO, COM, LS
	c. Bevordering van een grotere participatie van vrouwen en personen uit gemarginaliseerde groepen in alle fasen van het verkiezingsproces.	Lopend	EDEO, COM, LS
3. Ondersteuning van de capaciteit van parlementaire instellingen	a. Steun voor de ontwikkeling van de wetgevende, budgettaire en toezichhoudende bevoegdheden van parlementen, steun aan parlementen voor de organisatie van openbare debatten over essentiële hervormingskwesties, daarbij terdege rekening houdend met de geldende internationale verplichtingen en normen inzake mensenrechten.	Lopend	COM, EDEO, LS
	b. Een parlementaire dimensie opnemen in programma's inzake goed bestuur en begrotingssteun van de EU en de EU-lidstaten.	Tegen 2017	COM, EDEO, LS

4. Gerichtte ondersteuning van de justitiële systemen	a. De hervorming van de rechterlijke macht (zowel op strafrechtelijk als op civielrechtelijk gebied) gepaard laten gaan met passende opleiding van de advocatuur, om ze beter bekend te maken met internationale normen en verplichtingen met betrekking tot de mensenrechten; de hervorming van rechtshandavingsinstanties ondersteunen, onder meer via mensenrechtenopleiding, en detentiecentra helpen om de detentieomstandigheden aan internationale normen te laten voldoen.	Tegen 2017	EDEO, COM, LS
	b. Toezicht op en bevordering van, op bilateraal en multilateraal niveau, de naleving door de partnerlanden van hun internationale verplichtingen in verband met toegang tot de rechter en een eerlijk proces in alle stadia van de rechtsgang; faciliteren van de toegang tot de rechter op lokaal niveau.	Lopend	EDEO, COM, LS
5. Omvattende steun verlenen aan overheidsinstellingen	a. goed bestuur en de rechtsstaat blijven versterken door steun te bieden aan de scheiding der machten, de onafhankelijkheid en de verantwoordingsplicht van democratische instellingen; bevorderen van de rol van binnenlandse actoren in de hervormingsprocessen, meer bepaald constitutionele hervormingen, teneinde de belangen van de diverse belanghebbenden beter tot hun recht te laten komen.	Lopend	EDEO, COM, LS
	b. Bevorderen van het opzetten van gespecialiseerde instanties voor de bestrijding van corruptie die overheidsinstellingen ter verantwoording roepen; versterken van de capaciteit en deskundigheid van de overheidsdiensten en instanties voor de bestrijding van corruptie om het beleid op een integere manier uit te stippelen en uit te voeren en de openbare middelen goed te beheren.	Lopend	COM, EDEO, LS
6. Versterkte samenwerking met mensenrechten- en democratiemechanismen op VN- en regionaal niveau	a. Versterken van mensenrechtenaspecten in de EU-samenwerking met organisaties en mechanismen op VN- en regionaal niveau, meer bepaald door te streven naar synergie en gemeenschappelijke initiatieven over belangrijke thematische kwesties en belangrijke multilaterale evenementen.	Lopend	EDEO, COM
	b. Bevorderen van dialoog en initiatieven voor capaciteitsopbouw tussen regionale mensenrechten- en democratiemechanismen.	Lopend	EDEO, COM, LS

b) Maatschappelijke organisaties versterken			
7. Een sterker partnerschap bevorderen met maatschappelijke organisaties in derde landen, inclusief de sociale partners en tussen autoriteiten, parlementen en maatschappelijke organisaties	a. Faciliteren en steunen van gestructureerde contacten, onder meer door de uitwisseling van optimale praktijken en ervaringen tussen de regering, de leden van het parlement en maatschappelijke organisaties, met inbegrip van vertegenwoordigers van de sociale partners.	Lopend	EDEO, COM, LS
	b. Verdere versterking van de capaciteit van de maatschappelijke organisaties om de overheid ter verantwoording te roepen, onder meer door de uitwisseling van optimale werkwijzen tussen maatschappelijke organisaties en door dialoog tussen diverse belanghebbenden, mensenrechten en burgerschapsvorming te stimuleren.	Lopend	COM, EDEO, LS
	c. Verbeteren van de kwaliteit van het overleg op EU- en lokaal niveau, meer bepaald door met de standpunten van het maatschappelijk middenveld rekening te houden bij het ontwerpen en uitvoeren van beleidsmaatregelen; Aanmoedigen van dialogen tussen diverse belanghebbenden (autoriteiten, maatschappelijke organisaties, EU en andere actoren) als onderdeel van de landspecifieke routekaarten van de EU-delegaties voor samenwerking met het maatschappelijk middenveld.	Lopend	COM, EDEO, LS
	d. Vergroten van de contacten van de EU met politieke partijen en burgerbewegingen teneinde het politiek pluralisme te verstevigen en partijen een grotere rol te geven in het bevorderen van verantwoordingsplichtige instellingen en praktijken, alsmede inclusieve nationale hervormingsprocessen.	Lopend	COM, EDEO, LS
8. Meer verantwoordelijkheid geven aan maatschappelijke organisaties die de rechten van vrouwen en meisjes verdedigen	Steun aan vrouwenorganisaties en mensenrechtenverdedigers in hun werk voor en verdediging van de rechten van vrouwen en meisjes, en hen aanmoedigen een grotere rol te spelen om besluitvormers ter verantwoording te roepen op het punt van gelijke kansen en vrouwenrechten; besluitvormers aanmoedigen in dialoog te treden met vrouwenorganisaties en mensenrechtenverdedigers.	Lopend	EDEO, COM, LS

9. Meer steun voor mensenrechtenverdedigers, ook op internationale en regionale fora	a. Meer consequente steun verlenen aan mensenrechtenverdedigers door: mensenrechtenverdedigers die in gevaar verkeren ter sprake te brengen bij bezoeken, dialogen en missies op hoog niveau; straffeloosheid in gevallen van schendingen jegens mensenrechtenverdedigers aan te pakken; betere verdeling van taken en coördinatie tussen EU-delegaties en ambassades van lidstaten met betrekking tot de bescherming van mensenrechtenverdedigers; het uitwisselen van optimale praktijken met betrekking tot relevante mechanismen zoals tijdelijke opvang en noodvisa; verdere steunverlening en samenwerking met de VN en regionale mechanismen voor de bescherming van mensenrechtenverdedigers; meer steun voor multilaterale initiatieven inzake mensenrechtenverdedigers en de ruimte voor het maatschappelijk middenveld, ook in de VN en regionale organisaties.	Lopend	EDEO, COM, Raad, LS
	b. Organiseren van meer bewustmakingsactiviteiten in landelijke gebieden, en systematischer steun voor mensenrechtenverdedigers die zich inzetten voor vrouwenrechten, rechten van LGBTI, en voor mensenrechtenverdedigers die pleiten voor de rechten en de integratie van personen uit gemarginaliseerde groepen.	Lopend	EDEO, COM, LS
10. Tegengaan van pogingen tot inperking van de ruimte voor het maatschappelijk middenveld	a. Wetgeving, beleid en mechanismen bevorderen en ondersteunen voor de bescherming van mensenrechtenverdedigers, meer bepaald de toepasselijke EU-richtsnoeren en het EU-mechanisme voor mensenrechtenverdedigers in het kader van het Europees Instrument voor democratie en mensenrechten krachtiger ten uitvoer leggen.	Tegen 2017	EDEO, COM, Raad, LS
	b. Actief toezicht houden op en beoordelen van het wettelijke kader (wet- en regelgeving) en de context voor tenuitvoerlegging (bijvoorbeeld arbitraire procedures, financiële pesterijen of restricties, meer bepaald wat buitenlandse financiering betreft) van het maatschappelijk middenveld met inbegrip van de sociale partners, en pogingen tot inperking van de ruimte voor het maatschappelijk middenveld, zoals represailles, proactief onderkennen, daarover rapporteren en stappen zetten om ze tegen te gaan.	Lopend	EDEO, COM, LS

	c. Tegengaan, door openbare of niet-openbare kennisgevingen, van ongerechtvaardigde restricties van de vrijheid van vreedzame vergadering en vereniging, van de inperking van de ruimte voor het maatschappelijk middenveld en van pogingen om maatschappelijke organisaties, met inbegrip van mensenrechtenverdedigers, in hun werkzaamheden te belemmeren, onder meer door mensenrechtenverdedigers te criminaliseren, ervoor zorgen dat deze kwesties regelmatig worden besproken op bilaterale vergaderingen, mensenrechtendialogen, en VN- en regionale fora.	Lopend	EDEO, COM, LS
II. AANDACHT VOOR PROBLEMEN IN VERBAND MET DE MENSENRECHTEN			
11. De bescherming en bevordering van de vrijheid van meningsuiting online en offline	a. In bilaterale en multilaterale en regionale fora verzet aantekenen tegen wet- en regelgeving of druk vanuit de overheid die de vrijheid van meningsuiting onrechtmatig beperken; actieve stappen ondernemen om geweld tegen journalisten, bloggers en andere media-actoren te voorkomen en aan te pakken, door hen in staat te stellen online en offline veilig en ongestoord te werken, zonder vrees voor intimidatie, politieke druk, censuur en vervolging; steun verlenen aan inspanningen die worden gedaan om vrije, pluriforme en onafhankelijke media te versterken.	Lopend	EDEO, COM, LS
	b. Garanderen dat de vrijheid van mening en meningsuiting meegenomen worden in het beleid en de programma's voor terrorismebestrijding, cyberbeveiliging, de strijd tegen cybercriminaliteit, toegang tot informatie en andere EU-beleidsterreinen in dit verband.	Tegen 2017	EDEO, COM, Raad, LS
	c. Aansporen tot een dialoog, bilateraal en in multilaterale fora, over het recht op privacy en gegevensbescherming; eraan werken dat wetgeving en procedures van staten met betrekking tot het toezicht op communicatie voldoen aan verplichtingen die voortvloeien uit het internationaal recht inzake de mensenrechten.	Lopend	EDEO, COM, LS

12. Vrijheid van godsdienst of overtuiging stimuleren en beschermen	a. Vrijheid van godsdienst of overtuiging hoog op de agenda van de betrekkingen met derde landen houden, evenals in multilaterale fora, in nauwe samenwerking met belanghebbenden; de uitwisseling van optimale praktijken stimuleren en in de hoofdkwartieren, EU-delegaties en ambassades van de lidstaten meer bewustzijn creëren met betrekking tot de diverse componenten van de vrijheid van godsdienst of overtuiging.	Tegen 2017	EDEO, COM, LS
	b. Relevante initiatieven van partnerlanden en andere belanghebbenden over de vrijheid van godsdienst of overtuiging aanmoedigen en steunen, in het bijzonder initiatieven die gericht zijn op het beschermen en bevorderen van de rechten van personen die tot religieuze minderheden behoren, zodat zij hun godsdienst of overtuiging kunnen belijden zonder angst voor geweld, discriminatie, politieke druk, censuur of vervolging.	Lopend	EDEO, COM, LS
	c. De interculturele en interreligieuze dialoog en de rol van religieuze en andere leiders bevorderen bij het waarborgen van de vrijheid van godsdienst of overtuiging.	Tegen 2017	EDEO, COM, LS
13. Bestrijding van foltering, mishandeling en de doodstraf	a. Aanpakken van foltering en mishandeling (preventie, ter verantwoording roepen, rehabilitatie), en de doodstraf (afschaffing, moratorium en minimumnormen) op een alomvattende manier via politieke en mensenrechtendialogen en steun voor partnerlanden, onafhankelijke nationale preventiemechanismen en het maatschappelijk middenveld; integreren van garanties tegen de doodstraf, foltering en mishandeling in de EU-activiteiten, daaronder begrepen terrorismebestrijding en crisisbeheer.	Lopend	EDEO, COM, Raad, LS
	b. Komen tot een coherente aanpak die ziet op de verbanden tussen doodstraf, foltering en andere wrede, onmenselijke of ontterende behandeling of bestraffing, buitengerechtigde, standrechtelijke of willekeurige executies, gedwongen verdwijningen, willekeurige arrestatie en detentie	Tegen 2017	EDEO, COM, Raad, LS

	c. Gezamenlijke acties ondernemen om het absolute verbod op foltering te propageren in nauwe samenwerking met de VN, regionale organisaties en het maatschappelijk middenveld, met inbegrip van het ondersteunen van het mondiale tienjaren-initiatief "Convention against Torture Initiative" (CTI) voor wereldwijde ratificatie en toepassing van het VN-Verdrag tegen foltering (CAT) tegen 2024; de ratificatie en tenuitvoerlegging bevorderen van het Facultatief Protocol (OPCAT), en van het tweede facultatieve protocol bij het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, gericht op de afschaffing van de doodstraf.	Lopend	EDEO, COM, LS
14. Bevordering van gelijke kansen, vrouwenrechten, emancipatie en deelname van vrouwen en meisjes	a. Meer vaart zetten achter de tenuitvoerlegging van de verplichtingen en verbintenissen inzake vrouwenrechten, die zijn aangegaan in het kader van het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen (CEDAW), het actieprogramma van Peking, de verklaring van Caïro inzake bevolking en ontwikkeling en de ontwikkelingsagenda na 2015.	Lopend	EDEO, COM, LS
	b. In het kader van het externe optreden van de EU en ontwikkelingssamenwerking, voorrang verlenen aan acties die onder meer gericht zijn op de bescherming van de fysieke en psychologische integriteit van vrouwen en meisjes door middel van activiteiten die bijdragen aan de bescherming van de mensenrechten en de geweldloze bejegening van vrouwen, met speciale aandacht voor het uitbannen van vrouwelijke genitale verminking, kindhuwelijken, gedwongen huwelijken, seksegerelateerd geweld en seksueel geweld in conflicten; hun economische, sociale en culturele rechten, en hun stem in en deelname aan maatschappelijke en politieke fora; het ontwikkelen en uitvoeren van een vervolgplan voor het EU-actieplan inzake gendergelijkheid en empowerment van vrouwen in ontwikkelingssamenwerking 2010-2015 (GAP).	Lopend	EDEO, COM, LS
	c. Gendergelijkheid en emancipatie van vrouwen stimuleren en versterken, onder meer door een nieuwe strategie voor gelijke kansen voor vrouwen en mannen, en de verantwoordingsplicht vergroten in samenhang met het algemene gendergelijkheidsbeleid van de EU.	Lopend	EDEO, COM, Raad

15. De rechten van kinderen bevorderen, beschermen en verwezenlijken	a. Ondersteunen van de inspanningen van de partnerlanden voor het bevorderen, beschermen en verwezenlijken van de rechten van kinderen, met speciale aandacht voor een versterking van de systemen voor de bescherming van kinderen tegen geweld, uitbuiting, misbruik en verwaarlozing.	Lopend	EDEO, COM, LS
	b. Ondersteunen van de partnerlanden bij het bevorderen, beschermen en verwezenlijken van de rechten van kinderen, met speciale aandacht voor economische, sociale en culturele rechten zoals het recht op onderwijs, gezondheid en voeding, sociale bescherming en de bestrijding van de ergste vormen van kinderarbeid, waarbij het belang van het kind altijd voorop moet staan.	Lopend	EDEO, COM, LS
	c. De bekrachtiging stimuleren van de facultatieve protocollen bij het VN-Verdrag inzake de rechten van het kind: inzake de betrokkenheid van kinderen bij gewapende conflicten en inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie, en de toetreding tot het facultatieve protocol inzake een communicatieprocedure in overweging nemen.	Lopend	EDEO, COM, LS
16. Een cultuur van non-discriminatie creëren	a. Ontwikkelen van een EU-instrumentarium voor non-discriminatie, met middelen voor maatregelen voor het tegengaan van alle vormen van discriminatie, met inbegrip van meervoudige discriminatie.	Tegen 2016	EDEO, COM, Raad
	b. Het bevorderen van de uitwisseling van optimale praktijken met partnerlanden over strategieën en beleidsmaatregelen ter bestrijding van racisme, rassendiscriminatie, vreemdelingenhaat en aanverwante vormen van onverdraagzaamheid.	Lopend	EDEO, COM, LS

	c. Ondersteunen van de inspanningen van partnerlanden en relevante initiatieven van de VN en regionale organisaties ter bescherming en bevordering van de rechten van personen die tot minderheden behoren, en in dialoog treden met hun vertegenwoordigers en maatschappelijke organisaties die zich met deze kwesties bezighouden.	Lopend	EDEO, COM, LS
	d. Verder ontwikkelen van een EU-beleid overeenkomstig de VN-verklaring over de rechten van inheemse volkeren en het slotdocument van de Wereldconferentie over inheemse volkeren van 2014.	Tegen 2016	EDEO, COM, LS
	e. Op bilateraal en multilateraal niveau met derde landen blijven werken aan de uitbanning van discriminatie van LGBTI, rekening houdend met de standpunten van het maatschappelijk middenveld; meer bewustmaking van en proactieve aanpak van LGBTI-vraagstukken door personeel van hoofdkwartieren, EU-delegaties en ambassades van de lidstaten en meer steun voor lokale maatschappelijke organisaties die zich bezighouden met LGBTI-vraagstukken.	Lopend	EDEO, LS, Raad, COM
	f. In het externe optreden van de EU de rechten van personen met een handicap meer bevorderen door gelijke toegang tot en genot van de mensenrechten door personen met een handicap te stimuleren overeenkomstig het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap waarbij de EU partij is; de gehandicaptenproblematiek integreren in mensenrechtenacties en gerichte acties opzetten om belemmeringen tot gelijke toegang weg te nemen en hun maatschappelijke integratie te bevorderen; de werking ondersteunen en versterken van de mechanismen voor het bevorderen en beschermen van en toezicht houden op het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, uit hoofde van artikel 33, lid 2, ervan, met inbegrip van het opzetten van dergelijke mechanismen in de partnerlanden; de noodzakelijke stappen zetten voor de toetreding van de EU tot het facultatief protocol bij het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap.	Lopend	COM, EDEO, Raad, LS

	g. Het bewustzijn vergroten omtrent mensenrechten en specifieke behoeften van ouderen, met bijzondere aandacht voor leeftijdsdiscriminatie.	Lopend	EDEO, COM, LS
17. Bevorderen van een omvattende agenda voor meer economische, sociale en culturele rechten	a. Meer aandacht in het buitenlandse beleid van de EU voor de economische, sociale en culturele rechten, ook in de programmering van de externe steun, met nadruk op het feit dat de mensenrechten ondeelbaar en onderling verbonden zijn; de nadruk leggen op de duidelijke erkenning van de mensenrechtendimensie op gebieden als sociaal beleid, gezondheid, onderwijs, toegang tot voedsel en water, of levensstandaard; stimuleren en steunen van de ontwikkeling en betere dekking van nationale socialebeschermingsvloeren, en geleidelijke verwezenlijking van hogere normen op het gebied van sociale garanties.	Lopend	EDEO, COM, Raad, LS
	b. Capaciteitsopbouw versterken en politieke en operationele richtsnoeren ontwikkelen voor economische, sociale en culturele rechten, zodat alle betrokken personeelsleden van de EU en de lidstaten geïnformeerd worden over de internationale verdragen die betrekking hebben op economische, sociale en culturele rechten, meer bepaald de rechten die verband houden met fundamentele beginselen en rechten op het werk (basisverdragen van de IAO); toetreding overwegen van het facultatief protocol bij het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten.	Lopend	EDEO, COM, Raad, LS
	c. De inspanningen opvoeren ter bescherming van mensenrechtenverdedigers, met inbegrip van de sociale partners, die de economische, sociale en culturele rechten verdedigen, met speciale aandacht voor mensenrechtenverdedigers die zich inzetten voor arbeidsrechten, mensenrechtenkwesties die met grondrechten te maken hebben, en inheemse volkeren, onder meer in de context van landroof en klimaatverandering.	Lopend	EDEO, COM, LS

18. Vooruitgang boeken inzake zaken doen en mensenrechten	a. Capaciteit en kennis ontwikkelen over de uitvoering van de richtsnoeren inzake bedrijfsleven en mensenrechten, meer bepaald betreffende de uitvoering van de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten en andere instrumenten/initiatieven die daartoe bijdragen; de rol en de expertise versterken van de EU-delegaties en ambassades van de lidstaten in dit verband; de bekendheid met de leidende beginselen van de VN en over maatschappelijk verantwoord ondernemen in het externe optreden en de beleidsdialoog met partnerregeringen en regionale organisaties vergroten; partnerlanden ertoe bewegen met nationale actieplannen te komen; proactief samenwerken met bedrijven, het maatschappelijk middenveld en nationale mensenrechteninstellingen over kwesties die verband houden met het bedrijfsleven en de mensenrechten.	Tegen 2017	EDEO, COM, LS
	b. Zorgen voor een sterke nadruk op ondernemerschap en mensenrechten in de algemene EU-strategie inzake maatschappelijk verantwoord ondernemen, met inbegrip van prioriteiten voor de daadwerkelijke toepassing van de leidende beginselen van de VN.	Tegen 2016	COM, Raad, EDEO
	c. Ontwikkelen en uitvoeren van nationale actieplannen voor de tenuitvoerlegging van de leidende beginselen van de VN of deze beginselen verwerken in nationale strategieën voor maatschappelijk verantwoord ondernemen; uitwisselen van opgedane ervaring en optimale praktijken in verband met de ontwikkeling van nationale actieplannen.	Tegen 2017	LS
III. ERVOOR ZORGEN DAT REKENING WORDT GEHOUDEN MET MENSENRECHTENVRAAGSTUKKEN BIJ CONFLICTEN EN CRISES			
19. Van vroegtijdig waarschuwen naar preventieve actie	a. Bevorderen en optimaal gebruik maken van het nieuwe EU-systeem voor vroegtijdige waarschuwing bij conflicten als een middel tot preventie van ernstige schendingen van de mensenrechten.	Lopend	EDEO, Raad, LS
	b. Zorgen voor meer samenhang op het gebied van rapportage inzake mensenrechten en vroegtijdige waarschuwing/conflictanalyse, onder meer door de relevante risico's op conflicten aan te kaarten in de mensenrechtendialogen en overlegonden en door meer samen te werken met internationale en regionale organisaties.	Tegen 2016	EDEO, LS

	c. Ondersteunen van en toezien op activiteiten om ophitsing tegen te gaan die zou kunnen leiden tot ernstige schendingen of misbruik van de mensenrechten, met name tot gruweldaden; ondersteunen van activiteiten voor de bestrijding van haatzaaien en gewelddadig extremisme, door de vinger te leggen op onderliggende oorzaken, het ontwikkelen van een tegenverhaal, lessen over mensenrechten en initiatieven voor vredesopbouw, in het bijzonder voor kinderen en jongeren.	Lopend	EDEO, COM, LS
	d. Ondersteuning van de rol die vrouwen vervullen bij conflictpreventie en -bemiddeling en vredesopbouw.	Lopend	EDEO, COM, LS
	e. Steun voor het opzetten van programma's voor preventie, respons en (langetermijn-)re-integratie van kinderen die worden getroffen door gewapende conflicten, in samenwerking met lokale gemeenschappen, de getroffen kinderen en hun ouders (bv. psychosociale steun, sociaaleconomische re-integratie, onderwijs en opleiding in sociale vaardigheden, opsporing en hereniging van familieleden).	Tegen 2017	EDEO, COM, LS
20. Verbetering van de capaciteit om conflicten en crises aan te pakken op multilateraal en regionaal niveau	a. Verbeteren van de samenwerking met en steun aan de speciale VN-adviseur voor de preventie van genocide, de speciale VN-adviseur inzake de verantwoordelijkheid tot bescherming, en andere internationale en regionale actoren en maatschappelijke organisaties die preventief werken.	Lopend	EDEO, COM, LS
	b. Ondersteunen van de werkzaamheden van de speciale vertegenwoordiger van de VN voor kinderen in gewapende conflicten en meer bepaald ten voordele van de ontwikkeling, tenuitvoerlegging en controle van actieplannen om ernstige geweldplegingen tegen kinderen in gewapende conflicten te doen ophouden en te voorkomen, onder meer door belangenbehartiging en programmeringsactiviteiten.	Lopend	EDEO, COM, LS
	c. Het werk steunen van de speciale vertegenwoordiger van de VN voor seksueel geweld in conflictsituaties, het team van VN-deskundigen en de VN-actie ter versterking van de coördinatie van internationale inspanningen tegen seksueel geweld en het daadwerkelijk onderzoeken en vervolgen van seksuele geweldsmisdrijven.	Lopend	EDEO, COM, LS

21. Steun voor de naleving van het internationaal humanitair recht (IHR)	a. De uitvoering van de EU-richtsnoeren ter bevordering van de naleving van het internationaal humanitair recht evalueren en indien nodig verbeteren, in het licht van de lopende besprekingen over een mechanisme voor naleving van het internationaal humanitair recht.	Tegen 2016	EDEO, COM, Raad, LS
	b. De balans opmaken van de uitvoering van de toezeggingen van de EU op de 31e conferentie van het Rode Kruis, voorbereiding van de 32e conferentie (december 2015) en follow-up tot de 33e conferentie in 2019.	Lopend	EDEO Raad, LS
	c. Ontwikkelen en tenuitvoerleggen van een beleid van gepaste zorgvuldigheid om te garanderen dat de steun van de EU aan veiligheidsdiensten, met name in de context van GVDB-missies en -operaties, overeenstemt met en bijdraagt tot de uitvoering van het mensenrechtenbeleid van de EU en strookt met de bevordering, bescherming en handhaving van het internationaal recht inzake de mensenrechten en het internationaal humanitair recht, naargelang het geval.	Tegen 2017	EDEO, COM, Raad
	d. Hoofden van EU-missies en bevoegde EU-vertegenwoordigers (waaronder hoofden van civiele EU-operaties, bevelhebbers van militaire EU-operaties en speciale EU-vertegenwoordigers) moeten, wanneer dat relevant is, in hun verslagen over een bepaalde staat of een bepaald conflict, ook de IHR-situatie evalueren. Bijzondere aandacht dient daarbij te gaan naar gegevens die op ernstige schendingen van het IHR kunnen wijzen. Deze verslagen moeten zo mogelijk ook analyses en voorstellen bevatten met betrekking tot eventuele maatregelen van de EU.	Tegen 2017	COM, EDEO, Raad, LS

22. Een einde maken aan straffeloosheid, versterking van de verantwoordingsplicht en bevordering en ondersteuning van de overgangsjustitie	a. Een totale evaluatie uitvoeren van de uitvoering van Besluit 2011/168/GBVB van de Raad van 21 maart 2011 betreffende het Internationaal Strafhof en het actieplan tot uitvoering ervan; formaliseren van het opzetten van een rondetafel EU/Internationaal Strafhof, om het betrokken personeel de gelegenheid te geven punten van gemeenschappelijk belang vast te stellen, informatie over relevante activiteiten uit te wisselen, en meer samenwerking tussen beide instellingen te garanderen.	Tegen 2016	EDEO, COM, Raad, LS
	b. Ontwikkelen en uitvoeren van een EU-beleid voor overgangsjustitie, met inbegrip van een inventarisatie van de EU-ervaringen, problemen en getrokken lessen naar aanleiding van de ondersteuning voor overgangsjustitie; verstrekken van concrete sturing en opleiding voor personeel van EU-missies die werkzaam zijn op het gebied van overgangsjustitie, oprichten van een netwerk van personeel in de diensten van de Commissie, de EDEO en de lidstaten van de EU, voor zover nodig, voor de uitwisseling van optimale werkwijzen en grotere samenhang en consistentie; meer toezicht en rapportage (ook via de landenstrategieën inzake mensenrechten) en bevordering van de interregionale dialoog inzake overgangsjustitie met het oog op betere samenwerking tussen regionale organisaties.	Lopend	EDEO, COM, Raad, LS
23. Integratie van de mensenrechten in alle fasen van de planning, herziening en uitvoering van het GVDB	a. Ontwikkelen van sectorspecifieke operationele sturing voor personeel in GVDB-missies dat samenwerkt met politie, leger, gevangeniswezen en rechterlijke macht, met praktische oriëntatie over de integratie van de mensenrechten en het internationaal humanitair recht, voor zover van toepassing, met nadruk op de bescherming van burgers, meer bepaald kinderen, en de empowerment en deelname van vrouwen en meisjes.	Tegen 2017	EDEO, Raad, LS

	<p>b. Ontwerpen en toepassen van de nieuwe gemeenschappelijke gedragscode voor civiele GVDB-missies, onder meer door voorbereiding en inleidende opleiding voor personeel, missiespecifieke opleiding voor reeds ingezet personeel, gespecialiseerde opleiding voor hoger personeel, bewustmaking van de missies en van de lokale bevolking, en het opstellen van statistieken over inbreuken op de code; vergelijkbare stappen zetten voor een betere bekendheid met de gedragscode bij personeel dat is ingezet in militaire operaties, bewustmaking in de lokale gemeenschappen waar missies/operaties plaatsvinden.</p>	Tegen 2017	EDEO, Raad, LS
	<p>c. Versterken van de tenuitvoerlegging van de omvattende aanpak voor de uitvoering door de EU van de Resoluties 1325 en 1820 en van vervolgresoluties van de VN-Veiligheidsraad over vrouwen, vrede en veiligheid, door rekening te houden met de VN-evaluatie op hoog niveau en opkomende problemen (zoals terrorismebestrijding, bestrijding van gewelddadig extremisme, mensenhandel), en verbetering van de rapportage over de vorderingen bij de alomvattende aanpak, de goedkeuring van een strategisch plan voor de integratie van de beginselen van Resolutie 1325 in de plannings-, uitvoerings- en evaluatiecyclus van GVDB-missies en -operaties en verbetering van de betrokkenheid van en coördinatie met alle lidstaten van de EU.</p>	Tegen 2016	EDEO, COM, Raad, LS
IV. BEVORDEREN VAN MEER SAMENHANG EN CONSISTENTIE			
24. Migratie / mensenhandel / migrantensmokkel / asielbeleid	<p>a. Overeenkomstig de wereldwijde aanpak van migratie en mobiliteit en de Europese agenda voor migratie, de mensenrechtengaranties verbeteren in alle migratie- en mobiliteitsdialogen en kaders voor samenwerking met derde landen, met inbegrip van de mobiliteitspartnerschappen en de gezamenlijke agenda's inzake migratie en mobiliteit, alsook in migratiegerelateerde overeenkomsten, processen en programma's, onder meer door de analyse van de impact op de mensenrechten; garanderen dat opleidingsaspecten inzake mensenrechten worden opgenomen in projecten voor capaciteitsopbouw met immigratie- en grensinstanties.</p>	Tegen 2017	EDEO, COM, LS

	<p>b. Voortbouwend op de reeds gedane stappen voor de uitvoering van de EU-strategie tegen mensenhandel, de mensenrechten, de rechten van vluchtelingen en de bescherming van slachtoffers volledig integreren in de besprekingen over mensenhandel in de politieke, migratie- en mobiliteits-, veiligheids- en mensenrechtendialogen met de prioritaire landen, en met internationale en regionale organisaties en donoren die in deze prioritaire landen werkzaam zijn; de delegaties van de EU in prioritaire landen moeten ten volle gebruik maken van de aangewezen contactpersoon inzake mensenhandel, en mensenrechtengerelateerde kwesties aankaarten in besprekingen over mensenhandel met de autoriteiten van het gastland; de ratificatie en tenuitvoerlegging stimuleren van belangrijke internationale verdragen in verband met mensenhandel en dwangarbeid.</p>	Lopend	EDEO, COM, LS
	<p>c. Aankaarten van mensenrechten in verband met mensensmokkel via politieke, mensenrechten- en andere dialogen met partnerlanden; de EU-delegaties aansporen om volledig gebruik te maken van hun middelen om te garanderen dat mensensmokkel en de mensenrechtendimensie daarvan voortdurend aan de orde worden gesteld in hun samenwerking met de gastlandautoriteiten en met de maatschappelijke organisaties, internationale organisaties en andere donoren.</p>	Tegen 2017	EDEO, LS
	<p>d. Ondersteunen van de partnerlanden ter bevordering en bescherming van de rechten van vluchtelingen en ontheemden, onder meer door capaciteitsopbouw; aandringen op ratificatie van het Vluchtelingenverdrag van 1951 en het protocol van 1967.</p>	Lopend	EDEO, COM, LS
	<p>e. Ondersteunen van betere toegang tot het gerecht en gezondheidszorg voor migranten in landen van herkomst en in transitlanden; werken aan betere detentievoorwaarden voor migranten in hechtenis en alternatieven voor detentie voor irreguliere migranten in derde landen; in dit verband bijzondere aandacht besteden aan kwetsbare migranten zoals niet-begeleide minderjarigen.</p>	Lopend	COM, EDEO, LS

	f. Contact opnemen met de diasporagemeenschappen zowel binnen de EU als in niet-EU-landen van bestemming om hen in hun herkomstlanden bewust te maken van schendingen van de mensenrechten waarmee migranten en vluchtelingen in transitlanden worden geconfronteerd, en steun verlenen aan de inspanningen van diasporagroepen om in hun landen van herkomst mensenrechtenkwesties aan te kaarten.	Tegen 2017	EDEO, COM, LS
	g. Nagaan in welke herkomstlanden schendingen van de mensenrechten een belangrijke afstotingsfactor zijn, en de politieke dialoog en andere dialogen en programma's meer af te stemmen op het tegengaan van deze schendingen.	Tegen 2016	EDEO, COM, LS
	h. Verder aanpakken van de problematiek van staatlozen in de betrekkingen met de prioritaire landen; in de eerste plaats trachten te voorkomen dat bevolkingsgroepen staatloos worden ten gevolge van conflicten, ontheemding of het uit elkaar vallen van staten.	Lopend	EDEO, COM, LS
25. Handel/investeringsbeleid	a. Ondersteunen en versterken van doeltreffende tenuitvoerlegging, handhaving en controle van de toezeggingen van de SAP+-begunstigden (toepasselijke mensenrechtenverdragen en IAO-verdragen), mede door projecten met belangrijke internationale organen en maatschappelijke organisaties, met inbegrip van de sociale partners.	Lopend	EDEO, COM
	b. Blijven werken aan de ontwikkeling van een robuuste en methodisch degelijke aanpak van de analyse van de impact van de mensenrechten op handels- en investeringsovereenkomsten, ex-ante-effectbeoordelingen, duurzaamheidstoetsen en ex-post-evaluaties; nagaan hoe de bestaande kwantitatieve analyse voor het meten van de impact van handels- en investeringsinitiatieven op de mensenrechten kan worden uitgebreid.	Tegen 2017	EDEO, COM, Raad, LS
	c. De lidstaten van de EU streven ernaar in nieuwe of herziene bilaterale investeringsovereenkomsten waarover zij met derde landen in de toekomst zullen onderhandelen, bepalingen op te nemen in verband met het respect voor en de naleving van de mensenrechten, met inbegrip van bepalingen inzake maatschappelijk verantwoord ondernemen overeenkomstig de bepalingen van op EU-niveau gesloten overeenkomsten.	Lopend	LS

	d. Streven naar systematische opname in EU-handels- en investeringsovereenkomsten van de naleving van internationaal erkende beginselen en richtsnoeren inzake maatschappelijk verantwoord ondernemen, zoals de beginselen en richtsnoeren van de OESO voor multinationale ondernemingen, het Global Compact van de VN, de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten, de tripartiete beginselverklaring van de Internationale Arbeidsorganisatie betreffende multinationale ondernemingen en sociaal beleid en ISO 26000.	Lopend	COM
	e. Regelmatig herzien van Verordening (EG) nr. 1236/2005 met betrekking tot de handel in goederen die gebruikt zouden kunnen worden voor de doodstraf of foltering, en van Verordening (EG) nr. 428/2009 over goederen voor tweërlei gebruik om de mogelijke risico's die zijn verbonden aan de ongecontroleerde uitvoer van ICT-producten die zodanig kunnen worden gebruikt dat dit tot mensenrechtenschendingen leidt, te beperken.	Lopend	EDEO, COM
26. Bestrijding van terrorisme	a. Waarborgen dat de mensenrechten en de rechtsstaat volledig worden geëerbiedigd bij de uitvoering het alomvattend EU-optreden tegen terrorisme overeenkomstig de terrorismebestrijdingsstrategie van de EU van 2005, en centraal staan in alle programma's, wetgeving, beleid en mechanismen voor terrorismebestrijding in derde landen, voorts in voorkomend geval toezien op naleving van het internationaal humanitair recht, en op beginselen gebaseerde humanitaire actie mogelijk maken.	Lopend	EDEO, COM, Raad, LS
	b. Brede verspreiding garanderen van de EU-richtsnoeren inzake mensenrechten en terrorismebestrijding, onder meer door bewustmakingsactiviteiten en opleiding van medewerkers ter plaatse, meer bepaald voor activiteiten in het kader van het instrument voor bijdrage aan stabiliteit en vrede.	Tegen 2016	EDEO, COM

27. Een op rechten gebaseerde aanpak van ontwikkeling	a. De toezegging van de EU gestand doen om te komen tot een op rechten gebaseerde aanpak van ontwikkelingssamenwerking, met inachtneming van alle mensenrechten door te streven naar de volledige en concrete integratie ervan in alle ontwikkelingsinstrumenten en -activiteiten van de EU, met gebruikmaking van opleiding en sturing, capaciteitsondersteuning, resultaatgerichte richtsnoeren voor het houden van toezicht en evaluatiecriteria voor het tot stand brengen van een volledige integratie, in het kader van de evaluatie van de uitvoering van een op rechten gebaseerde aanpak van ontwikkelingssamenwerking in 2016 met het oog op de tussentijdse evaluatie; de EU-lidstaten zullen er naar streven een op rechten gebaseerde benadering meer te integreren in hun ontwikkelingsamenwerkingsbeleid.	Tegen 2016	COM, EDEO, Raad, LS
	b. Toetsen van de tenuitvoerlegging van bijlage 12 bij het EU-beleid inzake begrotingssteun voor 2012, waarbij een toetsing van de fundamentele waarden was ingesteld als essentieel element voor begrotingssteun en in dit verband meer bepaald de volledige integratie van een op rechten gebaseerde aanpak in de overeenkomsten inzake sectorale hervormingen.	Tegen 2017	COM, EDEO
	c. Onderzoeken van de mogelijkheid om een op rechten gebaseerde aanpak verder door te voeren in externe activiteiten die niet ontwikkelingsgerelateerd zijn; bijdragen aan debatten over het recht op ontwikkeling; nagaan welke implicaties de post-2015 ontwikkelingsagenda zal hebben voor de mensenrechten.	Tegen 2017	COM, EDEO, LS
28. De bijdrage van de effectbeoordelingen aan de naleving van de mensenrechten versterken	a. Voortbouwend op de bestaande effectbeoordeling van de EU-activiteiten op het gebied van de grondrechten, verder verbeteren van de integratie van de mensenrechten in de effectbeoordelingen van de Commissie voor voorstellen die een extern effect en een mogelijk significant effect op de mensenrechten hebben; verdere sturing over de analyse van de effecten op de mensenrechten, versterking van de expertise en de capaciteiten voor dit type analyses en degelijk overleg met relevante groepen van belanghebbenden die aan belangrijke mensenrechtenrisico's blootstaan.	Lopend	EDEO, COM

	b. Integreeren en analyseren van de effecten op de mensenrechten in de ex-post-evaluaties van de Commissie van EU-optreden met externe effecten.	Lopend	COM, EDEO
	c. Zorgen voor de samenhang van het beleid tussen enerzijds de analyse van de effecten op de mensenrechten in de effectbeoordelingen en anderzijds andere mensenrechtengerelateerde beleidsinstrumenten, met inbegrip van landenstrategieën, mensenrechtendialogen en instrumenten voor begrotingssteun/programmering van financiering, teneinde de mogelijke negatieve gevolgen te verhelpen en de positieve te maximaliseren.	Lopend	EDEO, COM
V. EEN DOELTREFFENDER EU-BELEID OP HET GEBIED VAN MENSENRECHTEN EN ONDERSTEUNING VAN DE DEMOCRATIE			
29. Grotere doeltreffendheid van de mensenrechtendialogen	a. Ontwikkelen en delen van, en voortbouwen op, de optimale werkwijzen die voor de mensenrechtendialogen zijn vastgesteld, met inbegrip van vervolgprocessen.	Tegen 2017	EDEO, Raad
	b. Garanderen dat mensenrechten- en democratieoverwegingen worden geïntegreerd in de diverse sectorale dialogen met een partnerland en als zodanig onderdeel uitmaken van de algemene bilaterale strategie.	Lopend	EDEO, Raad
	c. Interne-externe coördinatie garanderen in de context van de mensenrechtendialogen, met inbegrip van de jaarlijkse dialoog tussen de EU en de maatschappelijke organisaties; een aantal prioritaire vraagstukken op het gebied van mensenrechten en democratie vaststellen en aanpakken waarvoor een betere EU-respons kan worden geboden in de context van de externe mensenrechtendialogen.	Tegen 2017	EDEO, COM, Raad, LS

	d. Voortgaan met het integreren van samenwerking binnen de mensenrechtenfora van de VN en andere bilaterale mensenrechtenfora in de bilaterale mensenrechten- en politieke dialoog en -samenwerking; nauwer samenwerken en vaststellen van gezamenlijke acties, met name met de strategische partners; blijven aandringen op wereldwijde naleving van internationale mensenrechtennormen en richtsnoeren ontwikkelen voor het systematische gebruik van slotopmerkingen, aanbevelingen en verslagen van de verdragsmonitoringorganen, de universele periodieke toetsing door de Mensenrechtenraad en diens speciale procedures.	Lopend	EDEO, COM, Raad, LS
	e. Prioriteiten, doelstellingen, modaliteiten en voortgangsindicatoren vaststellen voor EU-dialogen en -overleg over mensenrechten, zodat die gemakkelijker kunnen worden geëvalueerd.	Tegen 2017	EDEO, Raad
30. Verbetering van de zichtbaarheid en de effecten van de landenstrategieën inzake mensenrechten	a. Beginnen met de tweede ronde van lokale landenstrategieën inzake mensenrechten, waarbij rekening wordt gehouden met de lessen die zijn getrokken uit de eerste ronde, met inbegrip van de noodzaak om het maatschappelijk middenveld te raadplegen, en het belang van publieksdiplomatie.	2015 2016	EDEO, COM, LS, Raad
	b. Integreren van de prioriteiten en democratie-analyses van de landenstrategieën inzake mensenrechten in de politieke dialogen, rapportage en bezoeken op hoog niveau.	Lopend	
	c. Zorgen voor toezicht op de uitvoering van de landenstrategieën inzake mensenrechten via gezamenlijke jaarlijkse uitvoeringsverslagen die bij de relevante instanties van de Raad moeten worden ingediend.	Lopend	EDEO, COM, Raad, LS
	d. Garanderen dat de steunprogramma's van de EU en de lidstaten rekening houden met de tenuitvoerlegging van de prioriteiten van de landenstrategieën inzake mensenrechten en deze faciliteren.	Lopend	EDEO, COM, LS

31. De nadruk leggen op een daadwerkelijke tenuitvoerlegging van de EU-mensenrechten-richtsnoeren	a. De EU-richtsnoeren en aanverwante sturingsdocumenten meer bekendheid geven en beter verspreiden, en personeel in de delegaties van de EU en de ambassades van de lidstaten beter opleiden, ook op het niveau van de ambassadeurs.	Tegen 2017	COM, EDEO, LS
	b. Systematisch verslag uitbrengen over de uitvoering van de richtsnoeren en invoering van logboeken inzake EU-optreden met betrekking tot specifieke thematische kwesties in partnerlanden, om een meer systematische follow-up van individuele gevallen te garanderen en een regelmatige uitwisseling van optimale praktijken bij de uitvoering van de richtsnoeren te bevorderen.	Tegen 2016	COM, EDEO, LS
32. Het effect van verkiezingswaarnemingen maximaliseren	a. De uitvoering van de verklaring inzake de beginselen voor internationale verkiezingswaarneming ondersteunen en zich hier opnieuw op vastleggen, en nauw samenwerken met organisaties die deze verklaring toepassen in de methodiek voor verkiezingswaarneming, zoals het ODIHR.	Tegen 2016	EDEO, COM, Raad, LS
	b. Consolideren van optimale praktijken om aanbevelingen van verkiezingswaarnemingsmissies van de EU en de OVSE/ODIHR mee te nemen in de politieke dialogen en democratie-ondersteuningsactiviteiten van de EU en de lidstaten.	Lopend	EDEO, COM, LS
	c. Versterken van de langetermijnplanning en geïntegreerde ontwikkeling van alle aspecten van EU-steun en steun van de lidstaten aan de verkiezingscyclus, door innovatieve steunmechanismen te exploreren.	Tegen 2017	EDEO, COM, LS

33. Zorgen voor een doeltreffend gebruik en een optimale coherentie van het beleid, de hulpmiddelen en de financieringsinstrumenten van de EU	a. De coherentie en complementariteit vergroten van bestaande hulpmiddelen, financieringsinstrumenten en rapportagemechanismen van de EU die worden gebruikt om mensenrechten te propageren en de democratie te steunen (bv. het EIDHR, landenstrategieën inzake mensenrechten, democratie-analyses en actieplannen, verslagen van missies voor verkiezingswaarneming, steun aan verkiezingen en follow-up, voortgangsverslagen over uitbreiding, voortgangsverslagen en actieplannen van het Europees nabuurschapsbeleid, routekaarten voor de betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld, toetsing van fundamentele waarden voor overeenkomsten inzake goed bestuur en ontwikkeling, kaders voor risicobeheer voor begrotingssteun), met inachtneming van de toetsingsprocedures voor deze instrumenten.	Tegen 2017	EDEO, COM, Raad
	b. Analyse en ondersteuning van de democratie versterken op basis van de opgedane ervaring en vastgestelde tekortkomingen van de 1e en 2e generatie van het proefproject ter ondersteuning van de democratie en versterking van de capaciteit van de EU-delegaties en de ambassades van de EU-lidstaten om democratie op coherente wijze benaderen.	Tegen 2017	EDEO, COM, Raad, LS
	c. Verder ontwikkelen van werkmethoden om ervoor te zorgen dat dialoog, gerichte steun, stimulansen en beperkende maatregelen zo goed mogelijk op elkaar aansluiten.	Lopend	EDEO, COM, LS

	d. De samenhang versterken tussen doelstellingen op het gebied van de mensenrechten als omschreven in het actieplan en landenstrategieën inzake mensenrechten en de programmering van de bijstand van de EU en de lidstaten inzake mensenrechten; rekening houden met beste praktijken voor de uitvoering van mensenrechtenprojecten en deze opnemen in alle gezamenlijke leermechanismen.	Lopend	EDEO, COM, LS
	e. Vergroten van de samenhang bij de toepassing van mensenrechtenclausules die systematisch worden opgenomen in alle nieuwe internationale overeenkomsten van de EU.	Tegen 2017	EDEO, COM
	f. Ondersteunen van de mensenrechtenindicatoren die worden ontwikkeld door het Bureau van de Hoge Commissaris voor de mensenrechten van de VN, met het oog op: i) een eenvoudiger meting van de verwezenlijking van de mensenrechten, met inbegrip van wereldwijde online-publicatie van indicatoren, en ii) het systematisch bijhouden van een catalogus van mensenrechten en van het gebruik dat van mensenrechten wordt gemaakt, en van een overzicht van goede praktijken en getrokken lessen.	Tegen 2017	EDEO, COM, Raad, LS
	g. Systematisch overleggen met de VN en de regionale organisaties (bv. de Afrikaanse Unie, de Organisatie van Amerikaanse Staten, de Arabische Liga, de Raad van Europa, de OVSE, ASEAN, de Zuid-Aziatische Associatie voor Regionale Samenwerking, het Pacific Islands Forum) over optimale praktijken inzake de mensenrechten en de versterking van de democratie in alle regio's.	Lopend	EDEO, COM, LS

34. Verbeteren van publieke diplomatie en communicatie over de mensenrechten	a. De toegankelijkheid en zichtbaarheid van het mensenrechtenbeleid van de EU verbeteren door het internet en de sociale media doeltreffender te gebruiken, onder meer door een grotere en nadrukkelijker aanwezigheid op het web.	Tegen 2016	EDEO, COM, Raad, LS
	b. Beter communiceren op landniveau om het maatschappelijk middenveld en het grote publiek te bereiken en met hen in dialoog te treden over landspecifieke mensenrechtenprioriteiten en -activiteiten.	Tegen 2016	EDEO, COM, Raad, LS